

Între Da și Nu

Dacă e adevărat că singurele paradisiuri sunt cele pe care le-am pierdut, știu ce nume trebuie să dau acelui lucru duios și inuman pe care-l simt astăzi în mine. Un emigrant se întoarce în țara sa. Iar eu îmi amintesc. Ironie, înverșunare, totul amuțește, și iată-mă din nou în patrie. Nu vreau să-mi rumeg vechea fericire. Totul e mult mai simplu și mult mai ușor. Căci din acele ore pe care le chem din adâncul uitării s-a păstrat mai cu seamă amintirea intactă a unei emoții pure, a unei clipe suspendate în eternitate. E singurul lucru adevărat în mine, și o știu întotdeauna prea

târziu. Iubim moliciunea unui gest, felul în care se potrivește un arbore în peisaj. Și pentru a recrea această iubire, n-avem decât un amănunt, dar care ajunge: mirosul unei camere care a stat prea multă vreme închisă, sunetul ciudat al unui pas pe drum. Tot astfel și cu mine. Și dacă iubeam atunci dăruindu-mă, eram în sfârșit eu însumi, căci numai prin iubire ne putem regăsi pe noi înșine.

Orele acelea se întorc, domoale, liniștite și grave, la fel de puternice, la fel de tulburătoare – pentru că e seară, pentru că ora e tristă și pentru că un fel de dorință vagă plutește în văzduhul întunecat. Fiecare gest regăsit mă dezvăluie mie însumi. Cineva mi-a spus într-o zi: „E atât de greu să trăiești“. Și îmi amintesc încă de tonul acelor cuvinte. Altădată, cineva a murmurat: „Cea mai mare greșeală rămâne tot aceea de a-i face pe ceilalți să sufere“. Când totul

s-a sfârșit, s-a stins și setea de viață. Oare asta-i fericirea? Stăruind asupra amintirilor, învăluim totul în același veșmânt discret, iar moartea ne apare ca un fundal în tonuri stinse. Ne aplecăm îndelung asupra noastră. Ne simțim suferința și ne iubim și mai mult. Da, poate asta-i fericirea: mila pentru propria noastră nefericire.

La fel și în seara asta. În cafeneaua maură, la marginea orașului arab, îmi amintesc nu de o fericire trecută, ci de un simțământ ciudat. E noapte. Pe pereți, lei galbeni ca șofranul merg pe urmele unor șeici îmbrăcați în verde, printre palmieri cu cinci ramuri. Într-un colț al cafenelei, o lampă cu acetilenă răspândește o lumină șovăielnică. Adevărata lumină e dată de foc, care arde în fundul unei sobițe smălțuite cu verde și galben. Flacăra luminează centrul încăperii și-i simt răsfrângerile pe obraz. Stau cu fața

spre ușă și spre golf. Ghemuit pe vine într-un colț, patronul cafenelei pare că privește paharul meu gol și frunzulița de mentă lipită pe fund. În încăpere nu-i nimeni, din vale urcă zgomotul orașului și în depărtare se zăresc lumini în golf. Îl aud pe arab răsuflând puternic, iar ochii îi strălucesc în penumbră. Murmurul acela îndepărtat e oare vuietul mării? Lumea suspină către mine în ritm prelung, aducându-mi în dar toată indiferența și liniștea a ceea ce nu moare. Lei de pe ziduri se unduiesc sub mari răsfârângerii roșii. Se lasă răcoarea. Pe mare se aude o sirenă. Farurile încep să se învârtă: o lumină verde, una roșie, una albă. Și, mereu, același lung suspin al lumii. Din această indiferență se naște un fel de cântec tainic. Și iată-mă din nou în patria mea. Îmi vine în gând un copil care a crescut într-o mahala săracă. Mahalaua, casa! Nu avea decât un etaj

și scările nu erau niciodată luminate. Dar și acum, după atâția ani, s-ar putea întoarce acolo chiar și în toiul nopții. Știe că ar urca scara în goana mare, fără să se poticnească nici măcar o singură dată. Tot trupul îi este îmbibat de acea casă. Picioarele păstrează în ele măsura exactă a înălțimii treptelor, mâna, spaima instinctivă, niciodată învinsă, pe care i-o trezea balustrada scării; din pricina gândacilor de bucătărie.

În serile de vară muncitorii ies pe balcon. Casa lor n-avea decât o feres-truică. Scoteau câteva scaune în fata porții și gustau în tihnă bucuria serii. Strada, vânzătorii de înghețată de alături, cafenelele din față și strigătele copiilor ce alergau de la o ușă la alta. Dar mai cu seamă, între ficușii uriași, cerul. Sărăcia își are singurătatea ei, dar o singurătate ce redă fiecărui lucru adevăratul său preț. Pe o anumită treaptă a bogăției,

cerul însuși și noaptea plină cu stele par bunuri firești. Dar, pentru cei săraci, cerul își recapătă întregul sens: un har fără de preț. Noapți de vară, taine foșnind de stele! În spatele copilului se deschidea coridorul urât mirositor, iar scăunelul rupt se înfunda puțin sub el. Dar, cu ochii înălțați, copilul sorbea noaptea curată. Uneori, un tramvai uriaș trecea în goana mare. Un bețiv îngâna un cântec la un colț de stradă fără a izbuti să tulbure liniștea.

Mama copilului tace. Uneori cineva o întreabă: „La ce te gândești?“. „La nimic“, răspunde ea. Și e adevărat. Totul e aici, deci nu se gândește la nimic. Viața ei, dorințele ei, copiii ei sunt aici, prezența lor e prea firească pentru a fi simțită.

Era infirmă, înceată la minte. Avea o mamă severă și autoritară care sacrifică totul unui amor propriu de animal